

Dvojina skozi prostor in čas: ob 100-letnici prve študije o slovenski dvojini (Tesnière 1925)*

*Tjaša Jakop***

Povzetek

Profesor Janez Orešnik je dvojino označil kot enega od »unikatov« v slovenščini, unikati pa so posebnosti v jeziku, za katere se misli, da so omejene le na ta jezik. Avtorica prispevka se z raziskovanjem slovenske dvojine ukvarja že dobrih 20 let. V tem času je na to temo izdala dve monografiji in številne članke. Profesorju Orešniku je hvaležna, da je na njegovo prigo-varjanje spoznanja o tej tipično slovenski kategoriji prenesla v angleščino in so značilnosti slovenske dvojine (tako v knjižnem jeziku kot v narečjih) postale dostopne tudi neslovenskim oz. neslovanskim jezikoslovcem.

Ključne besede: dvojina, oblikoslovje, slovenski knjižni jezik, slovenski pogovorni jezik, slovenska narečja

The dual in diatopic and diachronic perspective: a century after Tesnière's 1925 study on the dual in Slovene

Professor Janez Orešnik said the dual number is one of the “uniques” – or unique features – in Slovene. Uniques are peculiarities in a language that are assumed to be limited to that language only. The author of this article has been researching dual number in Slovene for over 20 years. During this time, she has published two monographs and numerous articles on this topic. She is grateful to Professor Orešnik that, at his insistence, she transferred the knowledge of this typically Slovenian category into English, so the knowledge of the Slovenian dual number (both in the literary language and in dialects) became accessible to non-Slovene and non-Slavic linguists as well.

Keywords: dual number, morphology, Standard Slovene, Colloquial Slovene, Slovene dialects

* Prispevek je nastal v okviru programa Dediščina na obrobjih: novi pogledi na dediščino in identiteto znotraj in onkraj nacionalnega (P5-0408).

** ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, jakop@zrc-sazu.si

1 Slovnična kategorija dvojine

Število je slovnična kategorija za izražanje količine vrednosti (v primeru slovenščine ena, dve ali več), ki se spreminja glede na število udeležencev. Dvojina (< psl. **dъvojь*) oz. dual (< lat. *duālis*) je slovnična kategorija števila (t. i. *gramem*). V protoindoevropskem jeziku je dvojina obstajala ob ednini in množini in so jo nekatere skupine indoevropskih jezikov prevzele oz. podedovale – tako tudi praslovanščina.

1.1 Slovnična kategorija dvojine v slovenščini

V slovenskem jeziku je dvojina slovnično število, ki se nanaša na dva predmeta ali osebkā in je slovnična lastnost samostalnikov in osebnih zaimkov, prek ujemanja pa tudi pridevniških besed in glagolov; je torej vsem pregibnim besedam lastna kategorija, ki se rabi v vseh sklonih, spolih in osebāh. Čeprav se v pogovornem jeziku in v narečjih nekatere dvojinske oblike izenačujejo z množinskimi, pa dvojina kot samostojna kategorija ne izginja (ugotovitve s terena, Jakop 2001>).

Francoz Lucien Tesnière (1893–1954) je prvi sistematično proučeval kategorijo dvojine v slovenščini. Lingvistični atlas dvojine (*Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en slovène* 'Lingvistični atlas za študij dvojine v slovenščini', 1925b) je prvo in hkrati najobsežnejše delo, posvečeno dvojini v slovenščini, in tudi prva zemljepisna predstavitev tega jezikovnega pojava in celo prvi slovanski lingvistični atlas. Predstavlja dopolnitev monografije *Dvojinske oblike v slovenščini* (*Les formes du duel en slovène*, 1925a) in sinhrono obravnava dvojino v slovenskih narečjih. Narečno gradivo je rezultat avtorjevih intenzivnih terenskih raziskav v letih 1921–1922 in analize zgodovinskih besedil (od srede 16. do začetka 20. stoletja, tj. od Trubarja pa vse do Župančiča); delo torej združuje metodo lingvistične geografije in študijo zgodovinskih virov.

Jezikoslovec Roman Jakobson je na svojih predavanjih omenil anekdoto o usodi Tesnièreove monografije *Les formes du duel en slovène*, ki je izšla 1925 v Parizu. Postala je namreč uspešnica potencialnih bralcev, ki so domnevali, da knjiga govori o dvobojevanju v Sloveniji (v francoščini ima namreč beseda *duel* dva pomena: 1) 'dual oz. dvojina' in 2) 'dvoboj'; po Jakop 2020). Francoz je bil torej prvi, ki je napisal knjigo o slovenski dvojini, in še danes se s to jezikovno posebnostjo (tj. kategorijo dvojine) ukvarjajo predvsem Neslovenci, npr. Tatyana G. Slobodchikoff z Univerze v Troyu v Alabami v monografiji *The Evolution of the Slavic Dual: A Biolinguistic Perspective* (*Studies in Slavic, Baltic, and Eastern European Languages and Cultures*) (2019) ali Greville G. Corbett z Univerze v Surreyju v Angliji v monografiji *Number* (2000).

1.1.2 Parni samostalniki

Profesor Janez Orešnik, ki je avtorico spodbudil, da je svojo disertacijo o dvojini v slovenskih narečjih objavila tudi v tujini (v angleščini; Jakop 2008b), je o dvojini povedal naslednje (Val 202, Jezikanje, 1. 9. 2017): »Čprav imajo številni jeziki dvojino, pa jo za zdaj edini uporabljamo pretežno za opisovanje neparnega: »Roke so umazane, oči me bolijo, noge tudi.« Dvojino je označil kot enega od »unikatov« v slovenščini; unikat pa so »posebnosti v jeziku, za katere se misli, da so omejene le na določen jezik«.

Parni samostalniki torej predstavljajo izjemo pri rabi dvojine. »V slovenščini se lahko [bolje: se praviloma] namesto dvojske oblike samostalnika rabijo množinske, in sicer pri tipičnih parih, npr. za levi in desni istofunkcijski del telesa (*roke, noge, obrvi, oči* [...]), za dela oblačila ali naprave (*rokavi, hlačnice, nogavice* [...] *uhani*); enako je pri bioloških ali funkcijskih parih: *starši, dvojčki, lastovke – voli, konji, krave* [...]« (Toporišič 2000, 271). Pri parnih delih telesa se dvojina uporablja samo v primeru poudarjanja – ob kvantifikatorjih 'dva/dve' ali 'oba/obe' (npr. *obe roki ima zlomljeni*), sicer je pri parnih samostalnikih dvojino nadomestila množina: npr. *imam močne roke* (mn.) in ne *imam močni roki* (dv.).

Parni samostalniki so v slovenščini prešli v množino že v 16. stoletju in so neke vrste kolektivni samostalniki – t. i. *pluralia tantum* (gl. Derganc 2003, 173). V Dalmatinovi Bibliji (1584) najdemo dvojsko obliko za *roke* in *noge* le ob številniku *dve*: *Tebi je bulšhe, de hrom ali krleu grešh v'leben, kakòr de bi dvej roki ali dvej nogi imèl, inu bi vèrshen bil v'ta vezhni ogin*. Sicer uporablja Dalmatin le množinske oblike, npr.: *Njegove roke, šò kakòr slati pàrštani, polni Tirkifou. Iacob je pak fvoje noge vsdignil, inu je šhàl v'to Deshelo*. Zanimivo je, da ima Pleteršnikov slovar (2006 [1894–1895]) namesto množinskega samostalnika *hlače* za iztočnico kar edninsko obliko *hláča*, ob njej pa primer: »Sveti Šent-Juri Potrka na duri, Ima eno hlačo zeleno, Eno rumeno.« Nekoč so bile namreč hlače sestavljene iz dveh hlačnic, ki si ju moral zvezati skupaj; od tod tudi izraz *par hlač*.

Tudi Aleksandar Belić v knjigi *O dvojini u slovenskim jezicima* piše (Belić 1932, 58), da je razen stare slovanščine in lužiške srbsčine slovenski jezik ohranil največ ostankov stare dvojine – razen najbolj tipične praslovanske kategorije: dvojine pri naravnih parih. Dvojina je tako nujna le za naključne pare, medtem ko je stalni pari ne zahtevajo. Dvojska oblika (*dve*) nogi je proti množinski *noge* zaznamovana, zato se stalni pari nagibajo k nezaznamovanosti, tj. k množini. Naključni par je bližje nedoločnosti kot stalni par. Toda tudi *pet, šest, ... nog* je zaznamovana oblika. To pomeni, da v primerjavi z množino ni zaznamovana samo dvojina, ampak celo *sámo* štetje: npr. *tri, štiri lipe* (I mn.), toda *pet lip* (R mn. = R dv.).

2 Narečne oz. pogovorne značilnosti dvojine

2.1 Dvojina pri samostalnikih in pridevniki

V narečjih je dvojina najbolj ohranjena pri samostalnikih moškega spola, manj pri samostalnikih srednjega spola, medtem ko so samostalniki ženskega spola najbolj nagnjeni k pluralizaciji. Zaradi potrebnega ujemanja med samostalniki in pridevniki imajo pridevniške oblike enake pripone kot samostalniki in se končujejo na *-a* v moških dvojinjskih oblikah v I/T (npr. (*dva*) *rdeč-a balon-a*) in na *-i* v ženskih dvojinjskih oblikah (npr. (*dve*) *nov-i knjig-i*). Pluralizacija dvojinjskih pridevnikov je bila izvedena v enakem obsegu in v istih narečjih, ki so doživela pluralizacijo dvojinjskih samostalnikov.

2.1.1 Dvojina pri samostalnikih moškega spola

V praslovanščini so se moške oblike v imenovalniku, tožilniku in zvalniku dvojine *o*-jevske in *u*-jevske sklanjatve razlikovale, npr. **bratr-a* : **syn-y*. Današnja raba dvojine v slovenskem knjižnem jeziku se je oblikovala predvsem na podlagi oživljanja oz. rekonstrukcije knjižnega jezika iz 16. stoletja. V besedilih iz 16. stoletja (npr. v Dalmatinovi *Bibliji*, 1584) kot tudi v slovenskem knjižnem jeziku in vseh slovenskih narečjih moški samostalniki v I/T dosledno ohranjajo dvojino s končnico *-a* iz *o*-jevske sklanjatve, npr. *dva brata* (izjema so skrajne jugozahodne točke kraškega in istrskega narečja ter skrajni jugovzhod dolenske narečne skupine). Manj je dvojina ohranjena v stranskih sklonih samostalnikov.

Trda in mehka moška *o*-jevska sklanjatev sta se v praslovanski dvojinji razlikovali tudi v dajalniku in orodniku: **brat-o-ma* : **mož-e-ma*; ti različni priponi sta še vedno ohranjeni v slovenskem knjižnem jeziku, v večini današnjih narečij pa je pripona *-om(a)* ali *-am(a)* posplošena tako za trdo kot za mehko osnovo; dvojinjska pripona moških samostalnikov v D/O je ohranjena le v večjem delu koroške narečne skupine, v vzhodnem delu štajerske narečne skupine ter v celotni panonski narečni skupini (npr. *dvema bratoma*), v drugih zahodnih in osrednjih slovenskih narečjih se je dvojina v D/O pluralizirala: I/T *dva brata*, toda D/O *dvem bratom* (Jakop 2008a, 42–52).

2.1.2 Dvojina pri samostalnikih ženskega spola

V praslovanščini sta se trda in mehka ženska sklanjatev (Logar 1969, 104) v dvojinji razlikovali le v imenovalniku, tožilniku in zvalniku (npr. psl. **rybě*, **ženě* : **duši*); dajalnik in orodnik sta imela dvojinjsko pripono *-ama* (npr. **ženama*, **dušama*). V knjižni slovenščini je v dvojinji samostalnikov ženskega spola ohranjena pripona *-i* iz mehke sklanjatve; tudi v množini najdemo pripono *-ę* iz mehke sklanjatve (**rybę* ← **dušę* R ed.).

Dvojinske oblike samostalnikov ženskega spola so se že od 16. stoletja dalje mešale z množinskimi oblikami oz. se pluralizirale: *dvej Hzher-i* (Dalmatin 1584, 1 Mz 29,16) ali *dvej Hzher-e* (Dalmatin 1584, 1 Mz 19,8). Marko Pohlin je v slovnici (1768) pri sklanjatvenem vzorcu *kraljica* (*Krayliza*) zapisal, da se dvojina ne razlikuje od množine. Jurij Japelj (1784) je popravljaval množinske oblike ženskega spola v dvojinske v Dalmatinovi *Bibliji* (1584), Andrej Smole pa v Linhartovi komediji *Ta veseli dan ali Matiček se ženi* (1790), npr. *dve poroke* > *dve poroki* (Jakop 2020).

Tudi v sodobnih slovenskih narečjih so samostalniki ženskega spola pluralizirani že v imenovalniku/tožilniku, npr. *dve sestre* namesto *dve sestri* (dv.), in sicer v osrednjih govorih gorenjske, dolenske in večjega dela štajerske narečne skupine. Dvojinsko obliko I/T *kravi* in D/O *kravama* so ohranila le obrobna slovenska narečja koroške, dolenske in štajerske narečne skupine ter celotna panonska narečna skupina. V zahodnih in osrednjih slovenskih narečjih ter v večini narečij štajerske narečne skupine so se samostalniki ženskega spola pluralizirali, npr. *dve krav-e*, *dvem krav-am* (Jakop 2008a, 52–57).

2.1.3 Dvojina pri samostalnikih srednjega spola

V praslovanščini sta imeli trda in mehka sklanjatev srednjega spola v dvojini že v I/T/Z različni končnici (npr. **lētē* : **polji*). V sodobnih slovenskih narečjih (Jakop 2008a, 57–64) lahko samostalniki srednjega spola že v ednini – pa tudi v dvojini ali množini – prehajajo v moški (t. i. maskulinizacija) ali v ženski spol (t. i. feminizacija). Posledično samostalniki srednjega spola, ki so postali feminizirani, kažejo večjo težnjo k pluralizaciji kot samostalniki, ki so postali maskulinizirani, npr. *dva piva* (mask. s. sp., dv.) za knjižno slovensko *dve pivi* (s. sp., dv.) proti *dve pive* (fem. s. sp., mn.). Dvojinska končnica *-i* (npr. *dve okn-i*) kot v knjižni slovenščini je ohranjena v nekaterih narečjih primorske narečne skupine in v narečjih panonske narečne skupine. V osrednjih narečjih (rovtarsko, gorenjsko, dolensko in del štajerskih) so se samostalniki srednjega spola maskulinizirali (npr. *dva okn-a*), v vzhodnem delu štajerske narečne skupine pa feminizirali (npr. *dve drev-e* ‘dve drevesi’).

2.2 Osebni zaimki in glagoli v dvojini

V slovenskem jeziku sta se po začetni oslabitvi dvojine (okrog 16. stoletja) pojavila dva nova, oblikoslovno zelo stabilna osebna zaimka *midva* in *vidva*, ki sta nastala kot kombinacija etimološko množinskih zaimkov *mi/me* oz. *vi/ve* in števnik *dva/dve*. Zaimki za 1., 2. in 3. osebo *midva*, *vidva*, *onadva* se še vedno uporabljajo v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku in tudi v večini slovenskih narečij; množinske zaimke

mi (m. sp.) in *me* (ž. sp.), *vi* (m. sp.) in *ve* (ž. sp.) ter *oni* (m. sp.) in *one* (ž. sp.) namesto dvojskih zaimkov uporablja le peščica slovenskih narečij na skrajnem zahodu in skrajnem jugovzhodu slovenskega jezikovnega ozemlja.

Pri stranskih sklonih je situacija drugačna: množinsko obliko *nas* namesto dvojske *naju* ima večji del primorskih narečij, na jugovzhodu pa kostelsko narečje ter južno- in severnobelokranjsko narečje. Dvojsko obliko *nama* je nadomestila množinska *nam* na skrajnem zahodu in jugovzhodu. Sicer je v zaimski sklanjatvi dvojina po narečjih večinoma ohranjena. Tako kot pri samostalniki je tudi pri zaimskih trdnejša pri moškem kot pri ženskem spolu.

Dvojski zaimki se ujemajo z glagolskimi oblikami, ki se končujejo na *-va* in *-ta*:

(1)

Mi-dva dela-va v tovarni.

Vi-dva dela-ta v pekarni.

Dvojsko pripono *-va* (za vse spole) je v nekaterih narečjih nadomestila pripona *-ma* (*delama*), ki je kombinacija dvojske pripone *-va* in množinske *-mo* in/ali edninske *-m* (Jakop 2012, 356–357) in je značilna zlasti za narečja štajerske narečne skupine. Pluralizacija glagolskih oblik je zajela jugozahodni del slovenskega jezikovnega prostora (Jakop 2008a, 2008b).

Knjižni jezik pri glagolih v 1. osebi dvojine ne predpisuje razlikovanja med moškim in ženskim spolom, slovenska knjižna oblika *-va* tako za moški kot za ženski spol se uporablja tudi v severozahodnih in osrednjih slovenskih narečjih. (Razlika med spoloma glagolskih oblik obstaja v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku samo v deležniku, npr. *šel, šla, šli, šle*.) Nasprotno pa nekatera narečja uporabljajo dvojske končnice, ki izkazujejo spol udeleženca oz. dveh udeležencev:

(2)

midva dela-va (m. sp. dv.)

midve dela-ve/-vi (ž. sp. dv.)

Avtorica prispevka je na vprašanja o kategoriji števila in dvojskih oblikah odgovarjala tudi v medijih in v Jezikovni svetovalnici Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, ki deluje od leta 2012 in upošteva načela jezikovnega svetovanja prof. Orešnika, npr. da so težavna vprašanja uporabnikov »dragoceno opozorilo na občutljiva mesta naše materinščine« (Orešnik 1995, 91). Na vprašanje o ženski dvojini »midve sve šle« avtorica odgovarja (Jakop 2022):

Že v 16. stoletju so obstajale ženske dvojinke glagolske oblike – kot v današnji ljubljanski in nekaterih slovenskih narečjih (npr. *bove, greve* oz. *bovi, grevi*). Sodobni slovenski knjižni jezik namreč ne pozna posebnih moških in ženskih končnic glagolskih oblik, čeprav se te v narečjih pojavljajo, bile pa so celo normirane v nekaterih slovenskih slovnicih od 16. stoletja dalje. Že Adam Bohorič je v prvi slovenski slovnici *Zimske urice* (1584) uporabil oblike *Mi fva fve* 'midva/midve sva'; *Vi fta fte* 'vidva/vidve sva' in *mi pišheva pišheve* 'midva/midve piševa'; *vi pišheta pišhete* -a 'vidva/vidve piševa', za njim tudi Valentin Vodnik v slovnici iz leta 1811 (*fva* : *fvi* 'sva', *fta* : *fti* 'sta'), Fran Levstik v slovnici iz leta 1866 (*jévi, jésti; délavi, délati*), ženske oblike pa so navedene še v slovnici Antona Breznika iz 1916 (*delava* : *delave, delata* : *delate*).

V 17. in 18. stoletju je moška oblika na -a popolnoma prevladala, v 19. in na začetku 20. stoletja pa so nekateri pisci spet začeli uporabljati posebne ženske dvojinke glagolske oblike: npr. Franc Miklošič (1876): *gresti, vzdigneti, prideti*. [...] Celo v Pleteršnikovem *Slovensko-nemškem slovarju* (1894/1895) pod geslom **prijâteljica** najdemo *prijateljici sve si*, pod geslom **sestrâna** 'sestrična' pa *medve sve si sestrani*.

Razlikovanje med moškimi in ženskimi glagolskimi končnicami še vedno ohranja jo nekatera osrednja narečja (govori notranjskega, horjulskega in dolenjskega narečja), ločeno od tega areala pa še narečja na vzhodu (govori prleškega in prekmurskega narečja panonske narečne skupine). V zadnjem času (po letu 2000) pa se je to razlikovanje pojavilo tudi v pogovorni ljubljanski, npr. *bove, greve, sve ...* (Jakop 2007):

(3)

Gre-ve (ž. sp. dv.) na kavo?

3 Zaključek

Danes je v okviru indoevropistike dvojina nekoliko arhaična slovnična kategorija, ohranjena le še v nekaterih slovanskih jezikih: poleg slovenščine še v gornji in dolnji lužiški srbsčini ter kašubščini (Jakop 2008a, 16); v drugih indoevropskih jezikih je dvojino nadomestila množina. Dvojina je predpisana oz. obvezna slovnična kategorija v sodobnem knjižnem slovenskem jeziku, obvezna za vse pregibne besedne vrste, v narečjih pa v različni meri teži k pluralizaciji: ponekod se uporablja samo za moški spol, drugje le v imenovalniku in tožilniku, spet nekatera narečja dvojino rabijo pri samostalnikih, medtem ko je glagolska dvojina nadomeščena z množino.

Pred približno stotimi leti je francoski profesor Antoine Meillet poslal svojega študenta Luciena Tesnièreja v Slovenijo, da zbere dvojinke oblike, saj je sklepal, da dvojine tudi v slovenščini kmalu ne bo več. V delu *Les formes du duel en slovène*

‘Dvojinske oblike v slovenščini’ (1925a) beremo, da dvojina izginja v naslednjem vrstnem redu:

- 1) po sklonih: najprej v mestniku, nato v roditeljskem, dajalniku in orodniku ter nazadnje v imenovalniku/tožilniku;
- 2) po spolu: najprej v ženskem, nato v srednjem in nazadnje v moškem. Z nekaterimi izjemami te težnje potrjuje tudi novejša narečno gradivo (Jakop 2012 in 2019).

Na splošno so moške dvojinske oblike samostalnikov bolje ohranjene od ženskih dvojinskih oblik in boljše od dvojinskih glagolskih oblik. Dvojinske oblike so nadomestile množinske le na jugozahodu in skrajnem jugovzhodu slovenskega jezikovnega prostora. Vzrok za pluralizacijo je lahko: 1) stik s sosednjimi jeziki, ki dvojine ne poznajo (stik z italijanščino in hrvaščino: nadiško, briško, kraško in istrsko narečje na jugozahodu ter obe belokranjski narečji na jugovzhodu) ali 2) kolonizacija (npr. baški govor).

Kljub некоč slabim napovedim pa dvojina v slovenščini vztraja. Primerjava sodobnega slovenskega narečnega gradiva s Tesnièrevimi podatki iz dvajsetih let prejšnjega stoletja kaže, da je dvojina do danes v večini slovenskih narečij še produktivna in živa kategorija (in ne le zgodovinski ostanek), ki sčasoma doživlja spremembe in inovacije tako v oblikah kot v rabi (Jakop 2010, 85).

Literatura

- Belić, Aleksandar. 1932. *O dvojini u slovenskim jezicima*. Beograd: Srpska kraljevska akademija.
- Bohorič, Adam. ²1987. *Arcticae horulae succisivae*, ur. in prev. Jože Toporišič. Maribor: Obzorja. [1584, Wittenberg.]
- Breznik, Anton. 1916. *Slovenska slovnica za srednje šole*. Celovec: Tiskarna družbe sv. Mohorja.
- Corbett, Greville G. 2000. *Number*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dalmatin, Jurij. ²1994. *Biblia, tu ie, vse Svetu pismu, Stariga inu Noviga testamenta = Bibel, das ist, die gantze heilige Schrift*. Ljubljana: DZS. [1584, Wittenberg.]
- Derganc, Aleksandra. 2003. The dual in Slovenian. V: *Slovenian from a typological perspective*, (Sprachtypologie und Universalienforschung = Language typology and Universals, 56/3), urednika J. Orešnik in D. F. Reindl. Berlin: Akademie Verlag, 56/3, [165]–181.
- Jakop, Tjaša. 2007. Razlikovanje glagolskih oblik po spolu v sedanjiku dvojine greve. *Slaviistična revija* 55/4, 601–613.

- Jakop, Tjaša. 2008a. *Dvojina v slovenskih narečjih*. *Linguistica et philologica* 21. Založba ZRC, ZRC SAZU. Ljubljana.
- Jakop, Tjaša. 2008b. *The dual in Slovene dialects*. *Diversitas linguarum*, 18. Bochum: N. Brockmeyer.
- Jakop, Tjaša. 2010. Dvojinske in pluralizirane oblike v slovenskih narečjih. *Slavia centralis* 1, 74–87.
- Jakop, Tjaša. 2012. Use of dual in standard Slovene, colloquial Slovene and Slovene dialects. *Linguistica*, 52, 349–362.
- Jakop, Tjaša. 2019. Slovene nouns and adjectives: non-standard use of dual number from 1925 to 2015, ur: Brunn, Stanley D., Kehrein, Roland (eds.), *Handbook of the changing world language map: living reference work*. Continuously updated ed. Cham (Switzerland): Springer Nature Switzerland AG. cop., 375–390.
- Jakop, Tjaša. 2020. Dvojina v jeziku – eksotična zanimivost ali vztrajna ostalina?. *Alternator: misliti znanost*. 29. okt. 2020, št. 49, [4] str., ilustr.
- Jakop, Tjaša. 2022. Ženska dvojina: »midve sva šle«. Jezikovna svetovalnica. Objavljeno aprila 2022. <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/5812/%C5%BEenska-dvojina-midve-sva-%C5%A1le>
- Košmrlj, Tadej, Zaletelj, Uršula, Orešnik, Janez. *Jezikati – jezikovni unikati*. Ljubljana: Radiotelevizija Slovenija javni zavod, 2017. 1 spletni vir (1 zvočna datoteka). Jezikanje. <https://val202.rtvsl.si/podcast/jezikanje/173250741/174488770>
- Levstik, Fran, 1866. *Die slovenische Sprache nach ihren Redetheilen*. Laibach: J. Giontini.
- Logar, Tine. 1969. Praslovanska a-sklanjatev v slovenskih narečjih. *JIS XIV*, 104–109.
- Miklošič, Franc. 1876. *Vergleichende Wortbildungslehre der slavischen Sprachen*. Wien: W. Braumüller.
- Orešnik, Janez. 1995. *Uradi za jezik v Skandinaviji*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Pohlin, Marko. 2003 [1768]. *Kraynska Grammatika. Znanstvenokritična izdaja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Pleteršnik, Maks. ²2006. *Slovensko-nemški slovar I–II*. CR-ROM. Transliterirana izdaja. (Uredila Metka Furlan.) Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. [1894–1895, V Ljubljani: Knezoškofijstvo].
- Slobodchikoff, Tatyana. 2019. *The evolution of the Slavic dual: A biolinguistic perspective*. Lanham.
- Tesnière, Lucien. 1925a. *Les formes du duel en slovène*. Paris: Librairie Ancienne Honoré Champion.
- Tesnière, Lucien. 1925b. *Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en slovène*. Paris: Librairie Ancienne Honoré Champion.
- Toporišič, Jože. ⁴2000. *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja. [1976].
- Vodnik, Valentin. 1811. *Pismenost ali gramatika sa perve shole*. V' Lublani: natisnil Leopold Eger.